

30. FAO Avrupa ve Orta Asya Bölgesel Konferansı Sivil Toplum Deklarasyonu

3 Mayıs, 2016, Antalya, Türkiye

Bizler, küçük çiftçiler, tarım ve gıda işçileri, balıkçılar ve balıkçı toplulukları, kır toplulukları, Yerli Halklar, tüketiciler, STK'lar, kadınlar ve gençler, 56 kişi Avrupa ve Orta Asya bölgesinde yerel, bölgesel, ulusal ve uluslararası düzeyde sivil toplumu temsilen, 2-3 Mayıs 2016 tarihinde Antalya, Türkiye'de 30. FAO Avrupa ve Orta Asya Bölgesel Konferansı'na (4-5 Mayıs 2016, Antalya) katkıda bulunmak için bir araya geldik.

FAO'nun gıdalarımızın üreticilerini ve kırsal kalkınma ve geçim kaynaklarının geliştirilmesinin belkemiğini oluşturan milyonlarca küçük ölçekli gıda üreticilerinin, işçilerin ve aile çiftçilerinin seslerinin kolektif olarak duyurulması için demokratik kitle örgütlerini ve onların destekçisi olan STK'lardan oluşan sivil toplumu destekleme konusunda gösterdiği çabaya değer veriyoruz. Aynı zamanda, sivil toplum tüketicilerle birlikte sürdürülemeyen gıda sisteminden en çok etkilenen grubu temsil eder. Bizler, sivil toplum olarak, FAO'nun yerel, ulusal ve bölgesel düzeydeki Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerine (SKH) ulaşmada günlük olarak katkıda bulunduğumuzu ve bu hedeflere ulaşma konusunda kararlı olduğumuzu vurgulamak istiyoruz.

Yerel, ulusal, bölgesel ve küresel düzeydeki gıda politikaları, küçük ölçekli gıda üreticilerinin, işçilerin, tüketicilerin, kadınların ve gençlerin ve diğer ilgili insanların gerçeklikleriyle ilintili olmalı. Demokratik kitle örgütleri ile birlikte sivil toplum kuruluşları bu gerçekliklere dair tecrübeye dayalı, doğrudan bilgiyi sağlarlar. Sivil toplum tarım ve gıda politikalarından etkilenen çeşitli bileşenlerin temsilcileri olarak örgütlenirken pasif hak sahipleri ya da sadece bilgi sağlayıcılar değildir. Sivil toplum bileşenlerinin yaşamlarını, içinde yaşadıkları ekolojiyi ve geçim kaynaklarının dayandığı pazarları doğrudan etkileyen politik süreçlere dahil olması gereken aktif hak sahipleridir.

Bu konferansta, bölgedeki insani krizin dikkate alınmasını ve çatışmalardan etkilenen ve çaresiz durumda olan yüzbinlerce mülteci, göçmen ve yerinden edilmiş insanların sorunlarının ele alınmasını talep ediyoruz. Bu insani kriz bölgedeki savaşın, düşük yoğunluklu iç çatışmaların veya onurlu yaşam biçimlerinin yok edilmesinin sonucudur. Bizler, gıda hakkına ve diğer bütün insan haklarına saygı göstermek zorundayız. Öncelikle, bu savaşa, çatışmalara ve yoksunluklara sebep olan politikaları ve mültecilere, göçmenlere, zorunlu göç ettirilene ve yerinden edilmiş kişilere karşı takınılan temel insan haklarına saygıdan yoksun tutumları kınıyoruz. FAO, kadın, çocuk ve yaşlı insanlara özel bir vurgu yaparak gıda güvencesinin, doğal kaynaklar ve diğer üretim kaynaklarına, sağlıklı ve besin değeri yüksek gıdaya erişiminin sağlanması ve artması için önemli bir rol oynamalı/oyunabilmeli. Avrupa ve Orta Asya bölgelerinde yer alan sivil toplum örgütlerimizin birçoğu sığınmacıların kendi gıdalarının bir kısmını yetiştirebilmeleri için toprağa erişimleri konusunda destek sağlamakta. FAO bu inisiyatifleri kolaylaştırmalı ve desteklemeli.

Bizler, Antalya'da düzenlenen FAO Bölgesel Konferansı katılımcılarını alışılmış, süregiden politikaların ötesinde bütünlüklü ve tutarlı politikalar üretilmesi için bir dönüm noktası yaratmalarını talep ediyoruz.

Yoksulluğun ve yetersiz beslenmenin üstesinden gelmenin ve gıda güvenliğini sağlamanın tek yolu, doğaya saygılı insan hakları temelli bir yaklaşım. Mevcut uluslararası ticaret politikaları berbat bir biçimde başarısız olmaktadır. İnsan hakları ihlallerine, süregiden gıda ve besin güvencesizliği ve gezegen üzerinde yarattıkları felaketlere rağmen yine de gıda politikalarımızı şekillendirmeye devam ediyorlar. Bunu çözümlen tek yolu, insan hakları ve gıda egemenliği temelli yeni bir politika çerçevesi oluşturmaktır. Mevcut gıda sistemimiz, toplumsal, ekolojik ve ekonomik olarak sürdürülemez. Bölgemizdeki bütün ülkelerdeki insanlar ve doğa için sürdürülebilir bir gelecek sağlamak için gıda sistemlerimizde acil ve etkili dönüşümlere ihtiyacımız var. FAO bölgesel ve ulusal düzeyde dönüşümü yaratacak tavırların alınmasında önemli bir role sahip.

Mevcut gıda sistemi eşitsiz ve ataerkil bir yapıya sahiptir ve bunda dolayı bizim için kritik öncelik toplumsal cinsiyete duyarlı politikaların geliştirilmesi ve bu şekilde toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması, emeklerimizin karşılıklarının adil bir biçimde dağıtılması, doğal varlıklara ve üretim araçlarına erişimin garanti altına alınması ve karar alma süreçlerine katılım önemli. Kadınların beslenme ve gıda egemenliği konularında oynadıkları rollere değer görmeli ve tanınmalı. Geleneksel bilgi ve kadınların ücretsiz emeği geçmişte olduğu gibi bugün de biyoçeşitliliğin ve arazilerin

korunmasını sağlamaya devam etmekte. Bu gündem üzerinden, sürdürülebilir bir geleceğin inşası için temel teşkil eden sürdürülebilir bir hayata dair kadın hareketlerinin ve feminist ekonominin ortaya koyduğu önerilerin önemi vurgulanmalı.

Bizler, aşağıdaki önceliklerin hakkıyla göz önüne alınması gerektiğini deklare ediyoruz:

AGROEKOLOJİ

FAO'nun bizim agroekolojiye dair bilgi ve pratiklerimizi göz önünde bulundurmasını takdir ediyoruz. Bu bilgi ve pratikler, kırsal yoksulluğu azaltmak, açlık ve yetersiz beslenmeyi ortadan kaldırmak, sürdürülebilir tarım ve kalkınmayı sağlamak, iklim değişikliğine karşı mücadele etmek, gençlik için insan onuruna yaraşır iş olanakları yaratabilmek, dışardan alınan tarım kimyasallarına olan bağımlılığı azaltmak, yerel toplulukların ve yerli halkların özellikle yerel ölçekte, toprak, su ve biyoçeşitliliğin korunmasına katılmasını sağlamak ve kadınların tohum koruma ve takası konusundaki bilgisini korumak gibi çok çeşitli hedeflere ulaşabilmek için çok önemli.

Fakat, agroekoloji, FAO ve üye ülkeler tarafından, sürdürülebilirliği olmayan gıda sistemlerine karşı yegane alternatif olarak tanınmaktan hala çok uzak. Bu durum, çoğu zaman bileşenlerimizin anlamlı bir katılımı ve bileşenlerimizle anlamlı bir fikir alışverişinin olmaması sebebiyle daha vahim bir hal alıyor. Hükümetlerimiz bugüne kadar, iklim değişikliğine ciddi ölçüde etkisi olduğu bir sürü kanıtla desteklenmesine rağmen, yıkıcı endüstriyel modeli desteklemek suretiyle, çelişkili bir tutum sergiledi. Ayrıca hükümetlerimiz, toprağın, suyun, balık rezervlerinin ve diğer doğal varlıkların ve ayrıca bileşenlerimizin geçim kaynaklarının şirketler ve bağımsız fonlar tarafından gasp ve yok edilmesine göz yumdu.

TOPRAĞA, SUYA, TOHUMA, BALIK REZERVLERİNE VE ORMANLARA ERİŞİM

Dünyanın her tarafında, halkın, geçim ve yaşam tarzları için bağımlı olduğu Müştereklere erişimi ulusötesi sermaye ve devletin saldırganlığıyla çitlerle çevriliyor ve engelleniyor. Bu durum, toprak ve su gaspının, tohum ve genetik kaynaklar hakkında gerici kanunların, ormansızlaşmanın, biyoçeşitliliğin yok oluşunun, balık rezervlerinin beceriksiz yönetiminin bölgenin küçük ölçekli gıda üreticileri, balıkçıları ve kır halkı için olumsuz koşullar yarattığı Avrupa ve Orta Asya bölgesi için de aynen geçerli. Bu gelişmeler, bölgedeki sivil toplumun Müştereklere birer meta değil yerel gıda sistemlerinin, yaşam alanlarının ve bölgelerinin ayrılmaz bir parçası olarak sundukları görüğe ters düşmekte. Dolayısıyla, Avrupa ve Orta Asya bölgesindeki sivil toplum için toprak, su, balık rezervleri, tohum ve ormanlara erişim ve bunların etkin kontrolü en öncelikli başlıklardan birisi.

FAO Ulusal Gıda Güvencesi Bağlamında Balıkçılık, Ormancılık ve Arazi Mülkiyeti Yönetimi Rehberi'nin (VGGT) ve FAO Sürdürülebilir Küçük Ölçekli Balıkçılığın Sağlanması için Gönüllü Rehber (VGSSF) bölgedeki küçük ölçekli gıda üreticilerinin ve aile çiftçilerin mülkiyet haklarının korunması ve balık ve balık stoklarına erişimin güvencesi için önemli araçlar. Bu rehberler insan hakları odaklı bir yaklaşım ile hazırlanmış olup doğayı ve kırılabilir ve dışlanmış toplulukları açık bir biçimde önceliğe alır. Ne yazık ki, sivil toplum, bu rehberlerin Avrupa ve Orta Asya bölgesinde hükümetler tarafından kamu politikalarının 'evde' uygulanmasından ziyade küresel Güney'deki işbirliği çalışmalarının geliştirilmesinde bir araç olarak yorumlayışında çarpıklıklar görmektedir.

Topluluklar müşterek olan bilgi ve eğitime erişmeli. Yüzyıllardır gıda egemenliğinin merkezinde yer alan geleneksel bilgi tanımak önemli. FAO ve hükümetler geleneksel bilgiye değer vermeli ve uzman bilgisıyla aynı düzeyde değerlendirmeli. Bu iki farklı bilgi çeşidi arasından derin iletişimi güçlendirmeliyiz.

YEREL VE BÖLGESEL PAZARLAR

Dünyada ve bölgede tüketilen gıdanın çoğunluğu bizler, küçük gıda üreticileri ve aile çiftçileri, tarafından üretilir. Bu gıdaların büyük bir kısmı bizlerin yerel ve bölgesel pazarları aracılığıyla dağıtılır. Bu pazarlar gıda güvenliği ve beslenmenin en önemli ayağı. Pazarlarımız belli bölgelere yerleşmiş olmakla birlikte bu bölgeler ile tanınır. Bu anlamda, bu pazarlar yereldir. Köy düzeyinden ulusal ve bölgesel düzeye kadar yayılmış olan bu pazarlar aynı zamanda sınır aşırıdır. Kırsal, yarı-kentsel ve kentsel alanlarda yer alır. Bizlerin yerel ve geleneksel bilgisi üzerine inşa edilmiş olan bu pazarların ilgili bölgelerde birçok işlevi vardır. Besleyici ve çeşitli gıdaların tedariki ile başlayan ama bunlarla sınırlı kalmayan bu işlevler bölge ekonomilerine ve istihdama katkı sunmakla beraber biyoçeşitliliği ve bölgedeki ekosistemi de korur. Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinin gerçekleştirilmesi için bu yerel ve bölgesel pazarlar merkezi bir rol oynar. Fazlasıyla içerici bir yapıya sahip olan bu pazarlar küçük ölçekli gıda üreticilerini ve gıda güvencesi olmayan diğer insanların erişimine açık olmakla birlikte tüketiciye kaliteli gıda sunar. Uygun kamu politikaları ile bu pazarların tanınmasını ve desteklenmesini istiyor, bu pazarları daha görünür hale getirmek için ilgili verilerin oluşturulmasının desteklenmesini talep ediyoruz. Yerel düzeydeki kamu gıda tedariki aynı zamanda küçük ölçekli toplulukların erişimini öncelik olarak belirlemeli. Kamu politikaları gıda standartları/gıda güvenliği düzenlemeleri ile küçük ölçekli gıda üreticilerinin yerel ve bölgesel pazarlara erişimi arasında bir tezatlık oluşturmamalı.

30. Avrupa ve Orta Asya Bölgesel Konferansının gündemine ilişkin olarak, aşağıdaki önerileri sunmak isteriz:

Gündem Konusu Dünya Gıda Güvenliği Komitesi

Avrupa ve Orta Asya Bölgesi hükümetleri, FAO ülke ofisleri ve FAO Bölgesel Ofislerine aşağıdaki önerileri ve taleplerimizi sunuyoruz:

- Toprak, su, tohumlar, balık rezervleri ve ormanlarla ilişkili önemli problemleri tanımlarken ve bunların çözümü için atılan adımları izlerken kırılmalı ve dışlanmış toplulukların, özellikle bölgedeki farklı topluluklardan oluşan küçük ölçekli gıda üreticilerinin mülkiyet haklarına özel olarak dikkat edilmeli.
- VGGT'nin bölgede tam olarak uygulanması konusunda bir kararlık sergilenmeli. Şunun iyi anlaşılması gerekmektedir ki VGGT arazi tescili için bir araç olmaktan ziyade doğal varlıklara erişim ve bunların kontrolündeki temel eşitsizliklere işaret etmeli.
- Bölgedeki sivil toplumların (ve sadece büyük bağışçılar değil) VGGT'nin bölgede uygulanması sırasında ve doğal varlıklarla ilişkili acil konuların belirlenmesi için oluşturulan diyalogda esas ve aktif katılımcılar olduğu tanınmalı.

Aynı şekilde, benzer vurgu VGSSF'in uygulanması ve kullanılması için de yapılmalı ve küçük ölçekli balıkçıların (hem iç su hem de kıyı balıkçılığı) katkıları tanınmalı ve eş zamanlı savunulan insan hakları ve ekosistem odaklı yaklaşımlara sahip çıkılmalı. Hükümetler ve FAO şu noktaları politikalarında benimsemeli:

- Geleneksel sürdürülebilir balıkçıların bilgileri ve uygulamaları merkezi bir yapılanma içinden değil topluluk odaklı şekilde tanınmalı ve bunların eş zamanlı yönetimi teşvik edilmeli. Balıkçılar veri toplama ve analizi süreçlerine dahil olmalıdır.
- Hem profesyonel hem de amatör balıkçılar iç su balıkçılığının yönetiminden eşit şekilde faydalanmalı. Yönetim profesyonel balıkçıların sürdürülebilir şekilde avlanması ve insan onuruna yaraşır bir biçimde hayatlarını kazanması ve yerel topluluklara sağlıklı proteinler sunmak için balık hasatını optimize etmeye odaklanmalı. Amatör balıkçıların ihtiyaçları da rekabeti hedef almayan yollarla karşılanabilir.
- Değer zinciri boyunca küçük ölçekli balıkçılık işçilerinin rolleri tanınmalı ve özellikle iş gücünün en az %50'sini oluşturan kadınların rollerine saygı gösterilmelidir. Kadınlar genelde hasat öncesi ve sonrasında çalışırlar ve daha çok destekçi rolünü oynadıkları için yaptıkları çalışmalar genelde tanınmıyor ve olması gerekenin altında bir ödemeyle karşılanıyor.

FAO ve hükümetler gıda tedarikinin en önemli alanını uluslararası ticaretin değil yerel ve bölgesel pazarların oluşturduğunu kabul etmelidir ve yukarıda da belirtildiği gibi küçük üreticileri pazara bağlayan iş akışını anlamalı, desteklemeli ve takip etmek zorundadır.

Gündem Konusu Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri (SKH)

SKH'nin vazgeçilmez bir biçimde tanınmasını ve kalkınmış ülkeleri de kapsayacak şekilde tüm ülkeler tarafından ve içinde ilgili şekilde uygulanmasını önemli buluyoruz. Aynı zamanda, SKH'nin gerçekleştirilmesine yönelik ulusal stratejileri dikta etmek yerine kolaylaştırıcı bir biçimde diğer ülkelerde ve küresel düzeyde hayata geçmesini sağlamalıdır. SKH'nin insan haklarına uygun bir biçimde gerçekleşmesinin önünü tıkayan tarımın ve balıkçılığın yoğunlaşması veya şirketlere esas bir rol atfeden SKH 17'dir: Sürdürülebilir kalkınma için küresel işbirliğinin canlandırılmasının ve uygulanmasının araçları güçlendirilmelidir. Bunun yerine, FAO ve devletleri sürdürülebilir olmayan gıda sistemlerinin yapısal nedenlerine işaret etmeye, bunlarla ilişkili güç yapılarına karşı çıkmaya ve gıda sisteminde bizlerin dönüştürücü etkisini tanımaya çağırıyoruz.

Sürdürülebilir üretim ve tüketim eğilimlerini vurgulan SKH 12 ve iklim değişikliği ile mücadeleyi gündeme alan SKH 13'ün spesifik olarak küçük ölçekli gıda üreticilerine ve tüketicilere ilişkin olduğu gerçeğine dikkatinizi çekmek isteriz. Avrupa ve Orta Asya bölgesindeki, özellikle zengin üye ülkelerdeki, sürdürülebilir olmayan üretim ve tüketim eğilimleri ve sera gazı emisyonları üçüncü dünya ülkelerindeki açlığın, gıda ve beslenme güvencesizliğinin ve yıkıcı üretim modellerinin asıl nedenleridir. Diğer taraftan küçük üreticiler daha ziyade etkisi az olan metotları uygularken az miktarda fosil yakıtlar kullanırlar ki bu metotlar kendiliğinden iklim değişikliğiyle mücadele eder.

Hedef 2'deki çalışma sadece çiftçileri içermiyor aynı zamanda balıkçıları ve Yerli Halkları da içerir. Her ne kadar su ile ilgili olan SKH 14 ve bölgesel ekosistemler ile ilgili olan SKH 15'in FAO tarafından Hedef 2'ye ulaşmada önemli katkı sunduğu tanınsa da, balıkçı toplulukları ve balıkçılık çalışanları ve Yerel Halklar da bu kaynakların yönetiminde katılımcı olarak tanınmalıdır.

Herkes için tam ve üretken istihdam ve insan onuruna yaraşır iş üzerine olan SKH 8'in tanınmasını önemli buluyoruz. Yine de, FAO önceliklerinin tarım ve gıda işçilerin insan onuruna yaraşır işe ulaşmada sağladıkları katkının tamamen tanınmasında başarısız olmakta ve bundan kaygı duyuyoruz. Ücretli çalışanlar çalıştıkları toprağa sahip olamıyor ya da kiralayamıyorlar ve bu şekilde küçük ölçekli üreticilerden farklılar. Ekonomik büyüme ve çalışanlar için artan gelir ücretli işçilerin yaşamlarını sürdürülebilmek için ihtiyaç olan kazançlara dair bir sonuç yaratmıyor. Aynı zamanda herkes için sürdürülebilir geçim kaynağının temin edecek sosyal koruma politikalarının önemini vurguluyoruz. Hükümetleri, eğer ki fakirlik ve kötü beslenmeyi kökünden kazımak hedefleniyorsa, herkes için geçimlik ücret ve geliri güvence altına almaya ve kapsayıcı sosyal koruma politikalarını uygulamaya çağırıyoruz.

FAO ve hükümetler gıda zincirinde değerlerin daha eşit dağıtımını ve kırsal alandaki fakirliği azaltmak için temel ve sektör bazlı ILO Anlaşmalarının uygulanmasını sağlamalıdır. Tarım ve balık sektöründeki işçiler kendi görüşlerinin temsili ve kolektif olarak çalışma koşullarının iyileştirilmesi ve ücretlerini alabilmeleri için bağımsız, demokratik sendikalar kurabilmelidir. FAO ve hükümetleri gıda ve tarım sektöründeki zorla çalıştırmaların azaltılması konusunda çabalarını arttırmalarını konusunda ısrar ediyoruz.

SKH topluluklarımızın yaşadığı ekolojik ve sosyal dönüşüme katkıda bulunmak için gençlere radikal bir biçimde alan açmalı. Gençlik ailelerinden, yaşlılardan ve atalarından öğrendikleri kolektif bilgiyi geleceğe taşıma sorumluluğuna sahiptir. Politikaların gençlerin bilgiye, eğitime, insan onuruna yaraşır işe, kaynaklara ve gelire erişimini içerecek biçimde kendi yaşamlarını kurmaya başlamaları için koşulları oluşturması ve alan açması fazlasıyla önemlidir.

Gündem konusu Uluslararası Bakliyat Yılı

Birleşmiş Milletler 68. Genel Kurulu'nun 2016 yılını Uluslararası Bakliyat Yılı ilan etmesini değerli buluyoruz. Bakliyatların besin değerini ve sağlık açısından ve aynı zamanda ekolojik açıdan faydalarını tanıyoruz. Toplumsal farkındalığı arttırmak önemlidir, fakat yeterli değildir. FAO, bakliyat politikalarının devlet politikalarına entegre edilmesi konusunda çalışmalıdır, çünkü:

Bakliyatlar birçok kişi, özellikle de yoksul insanlar için protein kaynağı ve insan sağlığı açısından önemli bir temel gıda. Bakliyatlar sadece ekonomik değer oluşturmaz, insanlar ve hayvanlar için bir yaşam varlığıdır.

Bakliyatlar, havadaki nitrojeni toprağa bağlar ve bitkilere fayda sağlar. Fakat, bakliyat üretiminde kullanılan kimyasallar, tarım ilaçları ya da ekolojik olarak zarar verici üretim yöntemleri bakliyatların değerini yok ederek ekolojik tahribat yaratır.

Bakliyatlar, agroekolojik yöntemlerle üretilirse, aynı zamanda iklim değişikliğine de çözüm sunar.

Gıda güvenliği ve gıda egemenliği üzerindeki zararlı etkileri sebebiyle, GDO teknolojisinin ve aynı zamanda bakliyat da dahil olmak üzere yeni bitki ve hayvan türlerinin geliştirilmesi girişimi kapsamında kullanılan mutasyon ıslahı gibi yeni ıslah teknolojilerinin kullanılmasına şiddetle karşı çıkıyoruz. Biz, yerel bilgiye dayanan, daha güvenli ve sosyal olarak daha kapsayıcı olan geleneksel ve katılımcı ıslah yöntemlerini destekliyoruz.

Son olarak, FAO'nun Sivil Toplum ile Ortaklık Stratejisi'ni ve bağımsız sivil toplumun görüşlerinin FAO tarafından düzenlenen politikalara, normatif ve teknik tartışmalara sunduğu katkının yeniden tanınmasından memnunuz. Bölgede, FAO ve sivil toplum arasındaki ilişkinin daha da güçlenmesi için ve sivil toplumun özellikle bölgeyi ilgilendiren politika oluşturma süreçlerine ve politikaların uygulanmasının izlenmesine daha çok dahil edilmesi için geliştirilen öneriyi kabul ediyoruz. Bu süreçte yapıcı bir şekilde katkı vermesi için Sivil Toplum Kolaylaştırıcı Komitesinin kurulmasına verilen desteği önemli buluyoruz. Yetkili komitenin bu çalışmalara kendini adayacağını garantisini veriyoruz ve FAO Bölgesel Ofisi, FAO Alt-Bölge Ofisleri, hükümetler ve sivil toplum arasındaki yapıcı diyalogun oluşturulmasını sabırsızlıkla bekliyoruz.

Ayrıca hepimizi 26-30 Ekim 2016 tarihlerinde Romanya Cluj-Napoca'da gerçekleşecek olan Nyeleni Avrupa Gıda Egemenliği Forumu'nda bizlerle buluşmaya davet ediyoruz.